Työ- ja tasa-arvovaliokunta

HE 163/2016

Osmo Soininvaaran lausunto 19.10.2016

Jätimme helmikuussa 2016 yhdessä VATT:n ylijohtajan Juhana Vartiaisen kanssa raportin Lisää matalapalkkatyötä. Raportin tarkoituksena oli löytää keinoja nostaa Suomen työllisyysastetta. Raportti kohdistui nimensä mukaisesti pääasiassa työmarkkinoiden osaamisvinoumaan, siihen, että vähän koulutetulle työvoimalle oli työmarkkinoilla alikysyntää, mutta osa raportin ehdotuksista kohdistui rakenteellisiin syihin, jotka haittaavat muidenkin ryhmien työllistymistä.

Raportissa teimme 23 suositusta, joista moni on jo toteutunut. Suositus 10 kuului näin:

> Äitiydestä aiheutuvien kustannusten tasaus. Tasataan työntekijän raskaudesta aiheutuvat suoranaiset ja välilliset kustannukset. Suoranaisten kustannusten lisäksi maksetaan välillisistä, muun muassa sijaisen perehdyttämiseen liittyvistä kuluista kertaluontoinen 5000 euron korvaus silloin, jos työntekijä palaa raskauden ja perhevapaiden jälkeen saman työnantajan palvelukseen.

Naisyrittäjien vähän aiemmin julkistaman laskelman mukaan työntekijän äitiydestä aiheutuu työnantajalle noin 10 000 euroa sellaisia kuluja, joita ei tuolloin tasattu työnantajien kesken. Näistä tärkein on sijaisen perehdyttäminen. Kuluja aiheutuu myös työntekijän perehdyttämisestä uudestaan, kun hän ehkä vuosien kuluttua palaa entiseen työhönsä. Näitä kuluja on mahdoton laskea tarkasti, mikä ei tarkoita, ettei niitä ole. Esitimme varmuuden vuoksi alentaa, 5 000 euron kertakorvausta, joka melko suurella todennäköisyydellä ei silloin olisi ylimitoitettu.

Pelko työntekijän tulemisesta raskaaksi on laiton peruste syrjiä työhönotossa. Sen osoittaminen yksittäisessä rekrytoinnissa on hankalaa, mutta tilastollisesti on helppo osoittaa, että työnantajat välttävät nuorten naisten palkkaamista pitkäaikaisiin työsuhteisiin.

Hallituksen esityksessä edellytetään vähintään vuoden työsuhdetta, joka tosin voi koosti kahdesta lyhyemmästä määräaikaisesta työsuhteesta. Me taas esitimme tukea rajattavaksi niihin työsuhteisiin, joissa henkilö palaa entisen työnantajansa palvelukseen perhevapaiden jälkeen. Tällä rajauksella halusimme hallituksen tavoin karsia pois lyhyet työsuhteet, joiden solmimisen tarkoituksena on olut tuon korvauksen saaminen, mutta myös kohdistaa tuen työnantajiin, jotka joutuvat perehdyttämään työntekijän uudestaan ja osallistumaan kustannuksiin lapsen sairaudesta johtuvista poissaoloista. Tällä myös vähennettäisiin todennäköisyyttä, että työt jostain syystä loppuvat perhevapaiden aikana. Mahdollista olisi myös maksaa korvauksesta puolet työntekijän jäädessä äitiyslomalle ja toinen puoli hänen palatessaan töihin.

Esityksemme päämotiivi oli tukea nuorten naisten työmarkkina-asemaa. Sillä on myös lievä elinkeinopoliittinen vaikutus. Tuleva työllisyyden nousu on suuressa määrin palveluelinkeinojen vastuulla. Työnantajien sosiaalisen vastuun painottuminen palveluelinkeinoihin hidastaa tätä elinkeinorakenteen muutosta. Koska nuoria naisia on suhteessa paljon enemmän palvelualoilla kuin teollisuudessa tai rakennustoiminnassa, tämä esitys parantaa omalla vähäisellä osallaan palveluelinkeinojen kehitystä maassamme.

Me puolitimme aikanaan naisyrittäjien esittämän laskelman. Hallitus on puolittanut vielä meidänkin esityksemme. Parempi sekin kuin ei mitään.